

פְּנֵת הַרְמָבָּ"ם הַבְּהִיר חרב אחרון טולידאנו – ראש מכון טולידאנו לחפיצת התורה במושגי חזון, חבר לשכת חרבנות ורב קהילה באפרת

כתיבת המשנה ע"י רבי יהודה הנשיא היתה יוזמה ראשונה לכתוב יצירה שתקיף את כל התורה שבעל פה. הרמב"ם ע"ה בחיבורו הענק "משנה תורה", הרחיב את היוזמה כך שהחיבור יכלול פסיקת הלכה למעשה על כל מצוות התורה ומצוות חכמים שנוספו עליהן.

"הַרְמָבָּ"ם הַבְּהִיר" הינו מיזם המציע ללומדי "משנה תורה" ארגון כל הלכות התורה תחת תרי"ג מצוות, ומעניק ללומד כלים לקרוא את הרמב"ם בלשון ימינו, תוך שילוב ציוני מקורות תלמודיים ומקורות של הלכה למעשה, ויישומים הלכתיים לדורנו.

הארגון של כל נושא הלכתי לפי מצוות התורה המתייחסות אליו, מעניק ללומד דרך מסודרת להפנים ולזכור את מה שהוא לומד.

בכוונתנו במדור זה להגיש בפני הקוראים קטעים נבחרים מתוך 'הַרְמָבָּ"ם הַבְּהִיר' על כמה מהמצוות הכלולות בחומש שבו נמצאת פרשת השבוע.

בחומש בראשית מופיעות 3 מצוות בלבד: פריה ורביה, מילה וגיד הנשה. במהלך העיסוק בפרשות של ספר בראשית, אנחנו נעסוק בע"ה בשלוש מצוות אלו. בהמשך, ריבוי המצוות ביתר החומשים, יאפשר לנו בע"ה לעסוק במגוון גדול יותר של מצוות.

כל מצוה תוצג עם מקורה בתורה ומקצת טעמה על פי מה שכתבו חז"ל, ולאחר מכן פירוט של כמה הלכות בסיסיות שהובאו בהַרְמָבָּ"ם הַבְּהִיר.

מצוה א - פְּרִיָה וְרִבְיָה (מצות עשה)

מקור המצוה

- "וַיְבָרֶךְ אֱתֶם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכַבְּשֶׁהָ" (בראשית א, כח)

מטעמי המצוה ותאורה

- א. ציווי ה' 'פְּרוּ וּרְבוּ' נועד להבטיח ישובו של עולם, כפי שאומר הנביא (ישעיה מה, יח): "לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה לְשִׁבְתָּ יִצְרָה".
- ב. אמרו חכמים: "מי שאינו עוסק בפריה ורביה, כאילו שופך דמים וממעט את הדמות (ממעט צלם אלהים בעולם), וגורם לשכינה שתסתלק מישראל, ושרוי בלא ברכה, בלא שמחה, ולא נקרא אדם" (יבמות ס:; שו"ע, אבן העזר א, א).
- ג. משקיבלו ישראל התורה נאסרה להם הזנות, ולא הותר לאדם לבוא אל אשה אלא ע"י חופה וקידושין (הרמב"ם הלכות אישות א, א-ד). מעשה

הקידושין נקרא על שם הקדושה ששואפים להשרות בין איש לאשתו. ואמרו רבותינו: איש ואשה שזכו, שכנה שורה ביניהם (בבלי סוטה יז.).

מהלכות המצוה ומנהגיה

- א.** מצוה לשאת אשה ולהביא ילדים לעולם. המצוה היא להוליד לפחות בן ובת שיוכלו אף הם להוליד (אבות ה, כא; יבמות סא; קידושין כט:).
- ב.** האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא האשה. ואם עבר את גיל עשרים שנה ולא נשא אשה, הרי זה עובר ומבטל מצות עשה. ואם היה עוסק בתורה וטרוד בה, וחושש לישא אשה שמא יהיה טרוד בענייני פרנסה ויבטל מן התורה, "הרי זה מותר להתאחר, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, וכל שכן בתלמוד תורה" (הרמב"ם, הל' אישות טו, ב; שו"ע אה"ע א, א).
- אף על פי שהאשה פטורה ממצות פריה ורביה, היא נחשבת כמסייעת בקיום המצוה. ברם, אין לאשה לחיות בלא איש (ילקוט יוסף אה"ע סי' א סע' ב).
- ג.** הרמב"ם הוסיף שיש לכוון במצווה זו לקיום המין האנושי היות ואנחנו שותפים לקב"ה בענין זה.
- ד.** מעשה הקידושין צריך להעשות בפני שני עדים, וע"י שטר כתובה הכולל התחייבות האיש למלא את צרכי האשה כמצות התורה (משפטים, שמות כא, ה): "שְׂאֵרָה כְּסוּתָהּ וְעֲנִתָהּ לֹא יִגְרַע" (מזון, ביגוד וביאה) - (הרמב"ם, אישות א, א-ב / ג, כא; שו"ע אה"ע סי' ע / עג / עו).
- ה.** תיקנו חכמים שכל הנושא בתולה יהיה שמח עמה שבעה ימים (הרמב"ם, אישות י, יב). וכן תיקנו לברך שבע ברכות במעמד הקידושין, ובכל סעודה לאחר ברכת המזון. נהגו ברוב קהילות ישראל לברך שבע ברכות גם אם אין הסעודה מתקיימת בבית החתן עצמו, ובלבד שיהיו שם פנים חדשות (דברי שלום ואמת ב - 151, ד - 189).

מכון טולידאנו sh.toled@gmail.com 052-4767-366